

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Planeringsenheten
Josefin Hågvide

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2023-08-16

HSN 2022-1586

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Regionalt inriktningsdokument för prehospitala lokaler i Region Stockholm

Ärendebeskrivning

Förslag till regionalt inriktningsdokument för prehospitala lokaler i Region Stockholm.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande

Bilaga 1: Regionalt inriktningsdokument för prehospitala lokaler i Region Stockholm

Bilaga 2: Behovsanalys (sekretess)

Bilaga 3: Nulägesbeskrivning

Bilaga 4: Pilotprojekt Farsta

Bilaga 5: Omvärldsanalys

Bilaga 6: Kvalitetskriterier (sekretess)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar att föreslå regionstyrelsen besluta att föreslå regionfullmäktige besluta följande:

1. Förslag till regionalt inriktningsdokument avseende lokalisering och dimensionering för prehospitala lokaler i Region Stockholm antas.
2. Ambulanssjukvården i StorStockholm AB (AISAB) får i uppdrag att successivt implementera Regionalt inriktningsdokument för prehospitala lokaler i Region Stockholm.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

I maj 2022 fattade hälso- och sjukvårdsnämnden beslut om att genomföra en stationeringsutredning. Denna utredning har genomförts av hälso- och

sjukvårdsförvaltningen under perioden september 2022 till och med juni 2023.

Utredningen har resulterat i ett förslag till *regionalt inriktningsdokument för prehospitla lokaler i Region Stockholm* (bilaga 1).

Inriktningsdokumentet innefattar förslag till långsiktig strategisk inriktning för lokalisering och dimensionering av Regionens prehospitla verksamhet. Slutligen föreslås att AISAB får i uppdrag att implementera inriktningsdokumentet.

Förvaltningen har föreslagit hälso- och sjukvårdsnämnden att driva all ambulanssjukvård och jour- och akutläkarverksamhet i egen regi genom Ambulanssjukvården i Storstockholm AB (AISAB). Regionalt inriktningsdokument för prehospitla lokaler harmonierar därmed med den föreslagna inriktningen för ambulanssjukvården.

Sedan ett antal år tillbaka har tillgången till lokaler för att stationera Region Stockholms ambulanser blivit allt svårare att tillgodose. Detta är en följd av uppsägningar av befintliga hyreskontrakt, vilket ligger utanför förvaltningens möjlighet att påverka eftersom ansvaret för stationerna idag åvilar vårdgivarna.

Uppsägningar av befintliga hyreskontrakt är delvis ett resultat av trångboddheten hos länets räddningstjänster där ambulansen ofta är samlokaliserad. Utredningen visar på att trångboddheten kommer att eskalera till följd av att räddningstjänsten behöver expandera.

Överväganden

Bedömningen som görs i inriktningsdokumentet är att Regionen behöver etablera en långsiktig och stabil lokalförsörjning för prehospital vård och i synnerhet för ambulanser. För att säkerställa detta föreslås att en strategisk och långsiktig inriktning fastställs.

Följande fyra perspektiv är grunden till bedömningen:

- **Verksamhetsperspektiv:** Ambulanssjukvård är, liksom räddningstjänsten, en viktig samhällsresurs vars verksamhet behöver bygga på stabilitet, robusthet och långsiktighet. Avsaknad av lämpliga lokaler innebär att verksamheten saknar förutsättningar att uppfylla regionala krav om tillgänglighet och beredskap.
- **Patientperspektiv:** Nuvarande situation och ansvarsordning kring stationslokaler riskerar leda till att Regionen inte kan tillhandahålla grundläggande tillgänglighet avseende prehospitla

resurser vad gäller både tid, omfattning och geografisk spridning. Därutöver riskerar förutsättningarna för god och jämlik ambulanssjukvård försämrats. Bristen på stationslokaler kommer vara en begränsande faktor i den kommande expansion som utifrån demografisk analys och prognos krävs för att möta det framtida vårdbehovet. För att säkerställa tillgängligheten behövs ett samlat ansvar i Regionens regi för länets ambulansstationer samt en långsiktig strategi för hur de bör lokaliseras och dimensioneras.

- **Beredskapsperspektiv:** Ökade krav utifrån ett civil- och totalförsvarsperspektiv har lett till att ansvar för tillgång, helhet och säkerhetsaspekter behöver åvila regional funktion. Nuvarande stationsmodell är inte längre lämplig sett ur de behov av robusthet som krävs ur ett katastrofmedicinskt och civilt försvarsperspektiv. Detta är nya krav som bäst kan mötas genom att en samlad och långsiktig plan finns som grund för en successiv utveckling.
- **Ekonomiskt perspektiv:** Allt fler hyresavtal för Regionens ambulansstationer har sagts upp eller kommer sägas upp i närtid, alternativt saknas möjlighet till förlängning. Ambulansvårdgivarna har sedan 2018 haft stora svårigheter att både hitta nya lokaler och att teckna långsiktiga hyreskontrakt givet begränsad avtalsperiod. Utvecklingen hittills indikerar att Regionen står inför en kostnadsdrivande localsituation om ingen åtgärd vidtas. Ett övertagande av lokaler i egen regi inom Region Stockholm och implementering av en gemensam strategisk inriktning för lokalernas placering och dimensionering ökar Regionens möjlighet att styra hur stationerna organiseras och därmed förbättras möjligheten till kostnadskontroll. I en gemensam plan med ett samlat ägarskap för lokaler finns också möjligheter till mer ekonomiskt fördelaktiga villkor givet den längre tidsfrist för vilken kontrakt kan slutas.

Det regionala inriktningsdokumentet (se bilaga 1) redogör för förslag till hur Regionen bör överta ansvaret för prehospitalla lokaler. På kort sikt föreslås befintliga hyreskontrakt överföras från de privata ambulansvårdgivarna till AISAB. Realiseras förslaget om att överföra drift av ambulanssjukvård i egen regi kommer den kortsiktiga lösningen ske oavsett eftersom verksamheten då överförs i sin helhet, inklusive övertagande av befintliga hyreskontrakt.

På lång sikt föreslås Region Stockholm (genom AISAB), successivt över en tioårsperiod, etablera stationer enligt den dimensionering och lokalisering

som beskrivs i inriktningsdokumentet. Den successiva implementeringen medger framtagande av fördjupade investeringskalkyler i projekteringsfas med säkerställan om att varje stationsobjekt som kräver investeringar integreras i den övergripande investeringsprocessen.

Investeringsramen planeras för tio år och ses över årligen. Givet att arbetet med ambulansstationerna är i ett tidigt planeringsstadium har ännu inget investeringsutrymme avsatts i kommande tio års period. För att säkerställa en rimlig investeringskostnad, liksom kommande löpande kostnader för verksamheten, behöver stationerna sannolikt samordnas med andra prioriterade investeringar i Regionen. Därmed finns en risk att utrymme inte kan säkras.

Geografisk målbild

Inriktningsdokumentet pekar ut strategiska geografiska punkter för optimal spridning av stationer avsedda för prehospital verksamhet. Lokaliseringen är avhängig synkron implementering av den nya stationsmodellen innehållande tre stationstyper som varierar i storlek. I lokalisering av stationerna har ett flertal perspektiv beaktats, bland annat befolkningsprognoser, regional utvecklingsplan för Stockholm (RUFSS 2050), katastrofmedicinsk beredskap liksom nuvarande stationers belägenhet.

I inriktningsdokumentet föreslås åtta nya geografiska ambulansområden utformas. Kris- och katastrofmedicinskt beredskapsperspektiv ligger till grund till föreslagen geografisk indelning för ambulansområden. Därutöver har indelningen utformats mot basis av framtida infrastruktur, bebyggelse, prognosticerad demografisk utveckling enligt RUFSS 2050 liksom akutsjukhusens och närsjukhusens belägenhet. Eftersom Regionens generella geografiska principer inte beaktar beredskapsperspektivet har dessa inte varit tillämpbara i utformningen av ny geografisk indelning av ambulansområden.

Målbilden i regionalt inriktningsdokument är att Regionen på lång sikt bör äga lokaler för större stationer och hyra lokaler för mindre stationer belägna i regionens yttre områden. När förvärv av lokaler inte är möjligt rekommenderas att långsiktiga hyresavtal upprättas, vilket är möjligt för Regionen genom AISAB, på ett sätt som inte går för externa vårdgivare med begränsad avtalslängd. Detaljerade investeringskalkyler behöver under implementeringsfasen upprättas inför att val mellan långsiktigt hyresavtal alternativt investering i regionägda fastigheter görs.

Implementering

För att det regionala inriktningsdokumentet ska kunna realiserats krävs att ansvar för implementering tydliggörs. Utifrån dialog med regionledningskontoret, Locum, AISAB och hälso- och sjukvårdsförvaltningen föreslås AISAB få uppdraget att implementera regionalt inriktningsdokument. Till stöd för AISAB:s roll och ansvar, föreslås Locum bistå i frågor som rör hyresavtal, fastighetsfrågor och fastighetsjuridiska frågor.

Ekonomiska konsekvenser

I Regionalt inriktningsdokument redogörs för en jämförelse mellan fyra tentativa kostnadsscenarier. En viktig slutsats i jämförelsen av kostnadsscenarierna är att nuvarande modell, jämfört med målbilden, sannolikt kommer vara mer kostnadsdrivande när ambulansen behöver expandera.

Vid implementering av regionalt inriktningsdokument är förvaltningens bedömning att kostnadsbilden förblir oförändrad på kort sikt. På längre sikt krävs investeringar för att på längre sikt uppnå målbilden i regionalt inriktningsdokument. Projektering för varje station behöver göras enligt befintlig rutin för investeringsprocess samt inom befintliga budgetramar.

Flertalet faktorer är i nuläget okända gällande vilka objekt som kräver inköp av mark, ombyggnad av befintliga lokaler eller andra större investeringar. I genomförandefasen behöver dessa frågor utredas mer djupgående samt värderas i förhållande till ekonomiska ramar både vad gäller investering och drift. Investeringar som görs för att uppnå målbilden antas ge potential till en ökad kostnadseffektivitet jämfört med idag.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Genom de åtgärder som föreslås i regionalt inriktningsdokument, kommer länets invånare få en mer stabil, robust och tillgänglig akut prehospital vård genom ambulanser, läkarbilar och sjuktransporter. Målbilden antas öka möjligheten att dynamiskt anpassa ambulansverksamheten efter befolkningens och samhällets behov utifrån säsong, tid på dygnet och/eller andra händelser som påverkar behovet av beredskap och tillgänglighet.

Slutligen förväntas förslag till målbild för lokalisering och dimensionering generera ökad lokal beredskap, vilket antas förbättra ambulansverksamhetens tillgänglighet, ökad lokalkännedom liksom ge en ökad närheten till patienter samt lokala vårdaktörer. Detta förväntas innebära positiva effekter avseende patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Målbilden för lokalisering och dimensionering i regionalt inriktningsdokument syftar bland annat till att öka möjligheten för verksamheten att tillhandahålla en adekvat tillgänglighet och beredskap. Detta förväntas öka verksamhetens förmåga att tillhandahålla jämlik vård i hela regionen.

Miljökonsekvenser

Uppnås målbilden i regionalt inriktningsdokument innebär det att energibehovet för hela regionens prehospitala verksamhet kan hanteras mer enhetligt. Regionen kommer kunna ställa skärpta krav på exempelvis uppvärmning och nedkylning av fastigheter. Därutöver tillkommer möjligheten till en sammanhållen logistikkedja för materialförsörjning vilket antas reducera antalet transporter.

Bedömning av om ny stationsmodell kommer minska eller öka antalet mil ambulansen avverkar per år är svårt att göra i nuläget. Målbilden i regionalt inriktningsdokument antas förbättra förutsättningarna för ambulansverksamheten att utöka lokal beredskap vilket antas innebära kortare körsträckor i sin helhet.

Administrativa konsekvenser

I samband med att regionalt inriktningsdokument implementeras kommer administrationen öka för framför allt AISAB, men även för Locum och till viss del för hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Eva Bring
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen